

Titel: Grafematik, [Grafematik] 020-0100

Citation: "Grafematik, [Grafematik] 020-0100", i *Louis Hjelmslev og hans kreds*, s. 102.
Onlineudgave fra Louis Hjelmslev og hans kreds: https://tekster.kb.dk/catalog/lh-texts-kapsel_020-shoot-wNKS-2757_0000_020_Grafematik_0100_p102_bP101_TB00005/facsimile.pdf (tilgået 18. juli 2024)

Anvendt udgave: Louis Hjelmslev og hans kreds

Ophavsret: Materialet kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge det til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

det bedste og zjrligste Danske Sprocks Lyst og Artighed rensed Det meste muligt var fra de aligalids Grofne, fra de flerste Mandarters Haardhed, fra Fremmede Sprocks Glosser, og fra andre store Vilfarelses. (1690). Det første af disse Skrifter vendes sig kritisk mod Gyve Betænkninger over det danbriske Sprog (1665), det andet overer paa Gyve Medbetænkninger i "Sprokkunsten". Disse fire første Skrifter om Orthografi er altsaa tillige den første store Betækningsfejde. Efter den livlige grammatiske Virksomhed 1665 - 90 følger et Tomrum paa 34 Aar indtil Peder Schultze: Danxens Skriversigtighed (1734) og Ludvig Holbergs Orthographiske Anmerkninger (trykt som Tillæg til Methamorphaen 1736, genoptrykt i Mindre poetiske Skrifter 1746 og 1767).

Den anden "orthografiske Krig", der avle polemiske Tone var endnu mere ubehersket end den første, fandt Sted mellem Odense-hareren Niels von Hænen, som i 1741 udgav vor første Betækningsordbog: Et lidet orthographisk Lexicon eller Ord-bog, og Litteraten, der Thomas Clitau, der samme Aar anonymt anmeldte Bogen i Sielandts lærde Tidender. Dette fremkaldte en Piece af Hænen, der atter besvaredes af Clitau i "Journal over den færige og vidtudeende Grammatikale og Orthographiske Krig" (1742), som af Prof. Ancheren fik følgende Imprimatur:

Min Læser! Frygt du ikke dig
Ved disse Krigs-Aspekter;
Vort Moder-Mællberiger sig,
Hvor hendes Sømmen lægtes.

Denne Fejde, der ikke bragte væsentligt nye Synspunkter ud over dem de ældre Fremstillinger havde sikket, har sin væsentlige Betydning derved at den blev Anledning til at Haysgaard for Alvor gav sig til at tænke over dansk Lydlære og Xer Betæknings, idet han blandede sig i Striden med sine to smaa Smaa skrifter Tres faciant Collegium og Concordia res parva crescant (1743; det sidste Svar paa et nyt Indlæg fra Clitau). De Tanker, han her antyder udvikler han senere (1747) i sin allerede nævnte ugentlige Grammatik.

Det næste Hovedafsnit i Betækningslærens Historie indledes Jac. Sædens Forelæsninger over det danske Sprog, de første af denne Art, der holdtes paa Universitetet, hvor dansk Sprog endnu ikke havde nogen Lærestol; Sæden bringer ingen originale Ideer; mens hans Fremstilling var klar og overskuelig, og hans Bog indtog i det følgende